

Egyetemisták szabadidősport szokásai a Debreceni Egyetem Agrár- és Gazdálkodástudományok Centrumában

Pfau Christa

Debreceni Egyetem Agrártudományi Központ,
Testnevelési és Sportközpont, Debrecen
pfau@agr.unideb.hu

ÖSSZEFOGLALÁS

A Sport XXI. Nemzeti Sportstratégia is kiemelten foglalkozik a szabadidősport helyzetével és fejlesztési lehetőségeivel hazánkban. Tavaly elkészült a felsőoktatási sport szakmai programja (Hajós Alfréd Terv), amely egyik legfontosabb területnek a szabadidősport fejlesztését jelöli meg. A hallgatók itt jelennek meg a legnagyobb létszámmal és itt tudjuk bevonnunk azokat, akiknek még nem vált a sport életmódjuk részévé. A tanulmányom a hallgatói szabadidősport szokásokkal foglalkozik a Debreceni Egyetem Agrár- és Gazdálkodástudományok Centrumában (DE AGTC). Arra kerestem választ, hogy a hallgatók szabadidejükben sportolnak-e, megtalálják-e a számunkra megfelelő lehetőségeket a campuson belül, valamint a sportolási helyszín preferenciája mögött milyen indokok találhatók? A vizsgálat arra is kiterjedt, hogy feltárja a hallgatók véleményét az egyetemi szabadidősportolási szolgáltatások minőségéről. Az adatgyűjtés egy papír alapú kérdőív segítségével történt, a kérdőív 42 zárt kérdésből állt, és összesen 123 fő töltötte ki. A válaszokból kiderült, hogy a nők elégedettebbek fizikai állapotukkal, mint a férfiak. A hallgatókra jellemző, hogy egyetemi tanulmányaik idejére befejezik a versenyszerű sportolást és hobby szinten sportolnak tovább. Közel két harmaduk a campuson kívüli helyszíneken szeret inkább sportolni. Akik a campus területén belüli sportolást választják, azok a közelség és a térítésmentes vagy alacsony pénzösszeg ellenében igénybe vett lehetőségek miatt teszik leginkább. A szabadidősport szolgáltatások vizsgálatában a lányok nagyobb elégedetlenséget mutattak az oktatók tekintetében, esetükben elképzelhető az, hogy az egyetemi környezet kevésbé tudja fedezni sportolási szükségleteiket, mint a fiúk esetében.

Kulcsszavak: szabadidősport, egyetemi hallgatók, sportszokások, sportszolgáltatások

SUMMARY

In 2007, a new sport strategy was implemented, (XXI National Sportstrategy), which analyses the current conditions in recreational sports in Hungary and describes its developmental potentials. Additionally, last year a new concept for university sport was introduced (Hajos Alfred Program), having as its most important goal, to develop the recreational sporting activities within the universities' environment. The latter is of high importance, as this is the last period, when, on an institutional level, we can establish and enhance the need for physical activity among young generations. In this study recreational sport is analysed in the University of Debrecen Faculty of Applied Economics and Rural Development. The purpose of the study was to analyse data on the sporting habits of the faculty students, their preference of where they like to exercise, within or outside of the university campus, and the reasons which can be found behind these preferences. Moreover, this study aimed to evaluate the service quality offered in university recreational sports. Data collection was completed on a paper based questionnaire, 42 closed-type questions were included and a total of 123 students completed it. Based on the results, college students usually complete their competitive level sport activity when they enter college and they continue this activity on a recreational level. Almost two third of them choose to exercise in places outside of the university campus. For those who choose university facilities for their recreational exercise, they do so because; it is usually cheaper and closer to access. In the service quality results we see, that females are less satisfied with teaching staff quality than males, it may be possible that females need more and more effective implementations in order for the universities to better satisfy their needs for physical activity.

Keywords: recreational sports, university students, sport participation, sport services

BEVEZETÉS

A Sport XXI. Nemzeti Sportstratégia kiemelten foglalkozik a szabadidősport helyzetével és fejlesztési lehetőségeivel hazánkban. A sport iránti megnövekedett figyelem háttérben jól megalapozott, általánosan elfogadható megfigyelések és megállapítások állnak. Egyrészt, jól tudjuk, hogy a fizikai aktivitásnak, a rendszeres testedzésnek, testi, lelki, szellemi állapotunkra számos jótékony hatása van. Másrészt pedig azt is tudjuk, hogy Magyarországon magas a dohányzási ráta, elterjedt az egészségtelen táplálkozás illetve a mozgáshiányból kialakuló betegségek aránya is számottevő (Sport XXI. Nemzeti Sportstratégia, 2007). A fenti megállapítások értelmében, a Sportstratégia célként fogalmazza meg a magyar lakosság egészségügyi állapotának javítását a sport és a fizikai aktivitás segítségével. A fizikai inaktivitás jelentősen hozzájárul a né-

pesség rossz egészségügyi mutatóihoz (Bauer és Szabó, 2005; Kopp és Kovács, 2006). Azoknál az országoknál, ahol nagyobb a fizikai aktivitás, a sport pozitív hatása megjelenik az egészségmutatókban, valamint az egészségügyi ellátások és a társadalombiztosítási kiadások területén is (NCCDPHP, 2011). A sportolás fontosságát felismerve az Európai Unió fokozott figyelmet fordít a tagállamok népességének fizikai aktivitására, szabadidősportolási lehetőségeire. Ennek eredményeképpen 2007-ben megjelent az Európai Bizottság sportról szóló fehér könyve (Fehér könyv a sportról, 2007).

Ezen gondolatokhoz kapcsolódik a felsőoktatási sport 2012. évben megjelent szakmai programja is (Hajós Alfréd Terv), mely egyik legfontosabb területnek a szabadidősport fejlesztését jelöli meg. A mai fiatalok a felsőoktatási intézményekben jelennek meg a legnagyobb létszámmal és itt tudjuk bevonnunk azokat a hallgatókat is, akiknek a sport még nem vált életmód-

juk részévé. A tapasztalatok azt mutatják, hogy ezt a célcsoportot a hagyományostól eltérő programokkal lehet bevonni a rendszeres testmozgásba (Szabó, 2006). A Hajós Alfréd Terv elsősorban azokat a sportágakat támogatja kiemelten, amelyek népszerűek a hallgatók körében és nagy tömegeket képesek megmozgatni. A MEFS/HÖÖK által koordinált SportPont program bevezetése is nagyobb hallgatói közösséget szeretne mozgósítani egy országosan elérhető sportportál segítségével. A fővárosi és regionális sportnapokat, rendezvényeket nyitottá tették az egyetemek hallgatóinak. A sport szakmai program egyik célja, hogy a következő négy év alatt kétszeresére növelje a rendszeresen sportoló hallgatók létszámát az egyetemeken. A jelenlegi társadalmi szerkezet azt mutatja, hogy a 18–23 éves korosztály 45–55 százaléka részt vesz a felsőoktatásban. Mégis, a 18 éves kor feletti sportja számos nehézségbe ütközik. Ennek okai, részben a személyes attitűdökben keresendők: itt vész el a legtöbb sportoló jövőképe, választás elé kerül, hogy sport vagy felkészülés a civil életre (Bács, 2011). Megerősítve előbbi megállapítást úgy tűnik, hogy a felsőoktatásba való belépés nem kedvez a sportolásban való részvételhez (Neulinger, 2007).

Amellett, hogy hazánk lakosságának csökken a létszáma, egészségi állapota is romlik. Az egészségi állapotot egyéni tulajdonságok, az életmód, a fizikai környezet és a pszicho-szociális tényezők valamint az egészségügy határozza meg (Neulinger, 2007). Az életmód részeként jelenik meg a testmozgás. Korunk társadalmában egyre jellemzőbbé válik a mozgásszegény életmód jellegzetesen már fiataloknál. A szabadidős foglalkozások között háttérbe szorul a rendszeres testmozgás. Az emberek egészségi állapotában jelentkező különbségek magyarázatában az iskolai végzettség kiemelt szerephez jut, a foglalkozás és a jövedelmivagyoni helyzet mellett (Jeges et al., 1996). Bourdieu (1991) tőke- és habitus elmélete szerint a sportolási részvétel visszatükröződik az egyénnek a társadalmi struktúrában betöltött szerepében. Bourdieu (1991) szerint a sportszokásokat a szabadidő, a gazdasági- és a kulturális tőke befolyásolja.

Szabadidősport a felsőoktatásban

A szabadidősport vizsgálata a felsőoktatási intézményekben, legtöbb esetben a sportolási szokások és annak okai köré koncentrálódik. Az egyetemeken talán az egyik legfőbb kérdés a szabadidősport esetében a felkínált programok elfogadottsága a hallgatók körében, azaz mennyire tudnak az egyetemi sportprogramok megfelelni a hallgatók elvárásainak. Ezen kérdésben meghatározó szerepe van természetesen az egyetem infrastrukturális adottságainak is. Másik központi feladat a szabadidősporthoz szükséges gazdasági háttér biztosítása. Talán, úgy tudnánk a célcsoporton belül nagyobb hallgatói létszámot elérni, ha ingyenes vagy kedvező anyagi feltételekkel tudnánk biztosítani a különböző szabadidős sportolási lehetőségeket a hallgatóknak. Azonban, ez korántsem egyszerű feladat. Az anyagi fedezet biztosításában meghatározó szerepe van a hallgatói önkormányzatoknak is. Ezzel együtt, sok esetben az egyetemek rákényszerülnek a különböző

sportszolgáltatásokért térítési díjat meghatározni, mivel saját forrásuk korlátozott.

Mozgás = Egészség Program (Magyar Sporttudományi Társaság, 2013) keretében közel 300 győri és veszprémi egyetemista egészségi állapotának átfogó vizsgálatát végezték el. A mérés egészségügyi vizsgálatokra és egy szociometriai kérdőív kitöltésére terjedt ki. A megkérdezettek 14 százaléka gyerekkorában nem üzött semmilyen sportot, 20 százalékuk pedig a rendszeres testmozgást három évnél rövidebb ideig végezte. A vizsgálatból az is kiderült, hogy a fő motivációs tényező a rendszeres testmozgásra a lányoknál a külső megjelenés, míg a fiúknál az állóképesség fejlesztése volt. Ma már az inaktivitást a nemzetközi irodalomban is a krónikus betegségek kialakulása egyik rizikófaktorának említik. Ennél a vizsgálatnál is egy rizikótényező indexet állítottak fel, a túlsúly, a magas vérnyomás, a depresszióra való hajlam, a dohányzás, a mozgásszegény életmód, az egészségtelen táplálkozás és a kedvezőtlen családi háttér mutatók eredményei alapján. A rizikótényező index és a fizikai aktivitás szintje között összefüggés volt látható, azaz igazolódni látszik az az állítás miszerint az inaktív életmód egyértelműen növelte a rizikófaktor mértékét.

A négyévente lefolytatott „Ifjúság” nagymintás kutatás (Bauer et al., 2009), a 15–29 éves korosztályt vizsgálja, többek között a sporthoz való viszony szempontjából. A 2012. évi vizsgálat szerint a fiatalok 35 százaléka vallotta önmagáról azt, hogy a kötelező iskolai testnevelési órán kívül rendszeresen sportol. A 2008. évi eredmények is azt támasztják alá, hogy évről évre csökken a fizikai aktivitási arány a fiatalok körében. A mai fiatalok még hamarabb hagynak fel a testedzéssel, a korábbi fiatal generációkhoz képest (Ádám et al., 2013). Már a középfokú tanulmányaik idején kezdenek lemondani a rendszeres testmozgásról. A 20–24 évesek 34 százaléka, míg a 25–29 évesek 29 százaléka volt fizikailag aktív 2012-ben (Perényi, 2013). A sportaktivitás adatai hasonlóak a 2000-ben végzett felmérés eredményeihez, csökkenő tendenciát mutat a 2004. és 2008. évekhez képest.

2011-ben a 15–25 évesek körében végzett országos kutatás során több mint félezer fiatalot kérdezett meg a Szonda Ipsos közvélemény kutató intézet a szabadidős tevékenységekről. A legnépszerűbb szabadidős tevékenységeknek a „plázázás”, a sportpályán való időtöltés és a szórakozóhelyekre járás számítanak. Átlagosan minden harmadik fiatal járt plázában vásárlás céljával az elmúlt hónapban, míg a sportpálya-látogatásnál csupán minden ötödik vallotta ugyanezt (Szonda Ipsos, 2011).

Az utóbbi években egyre több kutatás jelent meg az egyetemi sportolási szokások tekintetében (Neulinger, 2007; Kovács, 2011; Szabó, 2013). A tanulmányok az egyetemeken járó hallgatók szabadidősport iránti attitűdjével és indokaival foglalkozik. A sportolás legfontosabb motivációs tényezőinek a hallgatók az egészség megőrzését, a kikapcsolódást és a szórakozást nevezték meg. Szabó (2006) kutatása alapján a különböző egyetemeken tanuló egyetemisták legkedveltebb sportágai általában megegyeznek. A szabadidősport, általában is, de az egyetemeken is, individualizálódik (Szabó, 2006; Kovács, 2011). Előtérbe kerül az egyéni sportágakra való igény, főleg a nők körében, miközben némi eltá-

volodás volt tapasztalható a csapatjátékok nagy hagyományaitól. Felgyorsult világunk, többek között, gyors és hatékony mozgásformákat követel, olyan sportokat, melyeket egyedül, könnyen és egyszerűen is lehet gyakorolni, különös szervezési feladatok nélkül. A kutatásokból az is kiderül, hogy a közelség és a mérsékeltebb anyagi ráfordítás (térítésmentesség) a két legfontosabb tényező a szabadidő sportolási formák választásánál. A Szonda Ipsos (2003) és Neulinger (2007) kutatásaihoz hasonlóan a legkedveltebb sportágak még mindig a labdarúgás, a kerékpározás, a futás és az úszás.

Szabó Ágnes 2004–2010 között végzett kutatásokat a szabadidősport szokásokról (Szabó, 2013). Mindhárom lekérdezésnél megállapította, hogy a megkérdezettek az idő hiányát jelölték meg, mint legfontosabb okot a nem sportolásra. Utolsó felmérése alapján már nem állapítható meg egyértelműen a szabadidősport individualizálódása, mivel újra megjelentek a csapat-sportok a legkedveltebb sportágak között. A sportolási forma kiválasztásánál a legfontosabb szempont a közelség volt. Szabó munkájában arról is tesz említést, hogy mennyit költenek szabadidősportra a hallgatók. A rendszeresen sportolók közül csak 16 százalékuk nem költ szabadidősportra, holott 2010-ben ezen arány 30 százalék volt. A megkérdezettek 48 százaléka hat ezer forint alatt, 22 százaléka hat és tíz ezer forint között, 13 százaléka pedig tíz ezer forint feletti összeget költ havonta szabadidősportra. Ezen eredmények alapján elmondhatjuk, hogy átlagosan nőtt a szabadidősportra fordított összegek mértéke (Szabó, 2013).

Az egyetemi szabadidősportban háromtípusú sportfoglalkozást különböztetünk meg: rendezvények, heti rendszeres sportfoglalkozások, és a több hétig tartó bajnokságok. Ezzel kapcsolatban év elején összehasonlító elemzést végeztem a kutató egyetemeken felkínált szabadidő sportolási lehetőségekről (Pfau, 2013). Az ingyenes sportolási lehetőségek a Debreceni Egyetemen biztosítottak a legtöbb sportágban, míg a fizetős szolgáltatások a Szegedi Tudományegyetemen és a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen a legszínesebbek. Az egyetemek hasonló sportágakban biztosítják a lehetőségeket A szabadidősport foglalkozások három legfőbb típusa közül a legnépszerűbb szabadidősport lehetőség a kutató egyetemekre járó hallgatók körében a rendezvényeken való részvétel (13%) volt, a második a heti, rendszeres sport foglalkozásokon való részvétel (11%), míg a harmadik a bajnokságokon való részvétel (9%).

A Debreceni Egyetem szabadidősportja

A Debreceni Egyetem új sportkoncepcióját mindazon sportfeladatok megoldása érdekében indította el, amely segíti az egyetem polgárait az egészségesebb életmód kialakításában, tanórai kötelezettségeik jobb teljesítésében, mozgásigényük kielégítésében, valamint az egyetem hírnevének sporton keresztül történő öregítésében (Bács, 2011). A sporttal kapcsolatos központi feladatokat a Testnevelési Koordinációs Testület (TKT) látja el.

Ebben a szervezeti formában három terület különül el, nevezetesen az oktatási feladatok (tanrendi testnevelés órák), a szabadidősport, valamint a versenysport

lehetőségének biztosítása az élsportoló hallgatók számára. Egyetemünk szabadidősportját a TKT és a Hallgatói Önkormányzat (HÖK) közösen szervezi. Szabad-idősport keretében heti, rendszeres sportfoglalkozásokon, bajnokságokon és rendezvényeken vehetnek részt a hallgatók. Évente több mint 20 rendezvényt, bajnokságot szervezünk, amelyen közel öt ezer hallgató vesz részt.

Ezen felül, az elmúlt évben a Debreceni Egyetem Agrár- és Gazdálkodástudományok Centrum (DE AGTC) hallgatói tíz sportágban versenyezhettek, mérhették össze tudásukat a campus területén. Korábbi kutatási eredményekkel megegyezően, itt is a legnépszerűbb sportolási lehetőség a férfiak körében a labdarúgás, a nőknél pedig az aerobik volt.

Több egyetemen is megfigyelhető, hogy azok a diákok, akik teljesítették a testnevelés tantárgy kötelezettségüket, már csak költségterítés ellenében járhatnak a testnevelők által tartott tanrendi órákra. A Debreceni Egyetemen egységesen minden hallgató ingyenesen részt vehet az órákon, akár szabadidősport keretében is. Így, a centrumban 15 típusú (labdarúgás, kosárlabda, röplabda, fitnesz, gerinctorna, step aerobik, alakformáló aerobik, wellness, asztalitenisz, tollaslabda, floorball, futsal, labdajáték, női futsal, női labdarúgás) foglalkozáson mozoghatnak a fiatalok szabadidejükben.

Ezen kívül félévente „Agrár Sportnap”-ot szervezünk a DE AGTC hallgatóinak a labdarúgás, az aerobik, az asztalitenisz és a fitnesz sportágakban. A szervezést a centrum testnevelői és a HÖK vállalta magára. Ezen a rendezvényen több mint 300 diákot tudunk megmozgatni egy délután alatt. Nagy népszerűségnek örvend a HÖK által szervezett házi labdarúgó bajnokság is, amelyen 20 csapat mérheti össze tudását félévente.

Jelen kutatásban a következő kérdésekre kerestem választ:

- Hogyan oszlik meg a hallgatók szabadidősport helyszín preferenciája a campus területén belüli, illetve a campus területén kívüli sportolás között? Milyen tényezők mentén alakulnak ki ezek a preferenciák?
- Hogyan értékelik a hallgatók az egyetem kínált sportolási szolgáltatásokat?
- Melyek a sportolás abbahagyásának legfontosabb indokai?

ANYAG ÉS MÓDSZER

Vizsgálati személyek

A felmérés a Debreceni Egyetem Agrártudományi Központ (DE ATK) hallgatói körében zajlott. Azok a hallgatók vettek részt a lekérdezésben, akik a meghirdetett testnevelési órákra járnak. A teljes lekérdezés egy hét alatt, Októberben történt az ATK sportsarnokában, az órarend szerinti testnevelési órákon.

Valamennyi hallgató, aki megjelent azokon a foglalkozásokon, részt vett a felmérésben, kizáró okokat nem alkalmaztunk. A tantervben előírt testnevelési óra követelményeinek teljesítését jelen kutatásban nem vizsgáltuk meg. Összesen 123 hallgató töltötte ki a kérdőívet. A felmért hallgatók jellemzőinek eloszlását az 1. táblázat tartalmazza.

A felmért hallgatók jellemzői (százalékos megoszlás)

Nem(1)		Kor (év)(2)		Kar(3)		Évfolyam(4)	
Férfi(5)	46,3%	<20 éves	51,6%	GVK	62,6%	I. évf. BSc	30,9%
Nő(6)	53,7%	20–22 éves	28,7%	MÉK	31,7%	II. évf. BSc	26,0%
		22–24 éves	27,1%	Egyéb	5,7%	III. évf. BSc	30,1%
		>24 éves	9%			I. évf. MSc	8,9%
						II. évf. MSc	4,1%

Table 1: Characteristics of the examined students (percentage)

Gender(1), Age (years)(2), Faculty(3), Years in University studies(4), Males(5), Females(6)

Az adatgyűjtés módszere

A lekérdezés egy papír alapú kérdőív segítségével történt. A kérdőív 42 zárt jellegű kérdésből állt. A kérdőívet három fő kérdéscsoport alkotta. Az első csoportban a hallgatók sportolási szokásaira, sportági preferenciáira irányuló kérdések voltak. A második csoportban a kérdések az egyetemi szabadidősport szolgáltatásokra és lehetőségekre, a harmadik csoport kérdései pedig, a hallgatók demográfiai adataira vonatkoztak. A kérdőív kitöltése önkéntes volt. Jelen munkában főleg az első kérdéscsoport feldolgozását végeztem el a demográfiai adatok tükrében. A szabadidősport szolgáltatások minőségi vizsgálatához a sportcentrumok és sportszolgáltató központok értékelő QSport-14 mérési skálát alkalmaztuk (Yildiz és Kara, 2012) az egyetemi környezetre adaptálva. Utóbbi skálának három része van: az oktatók (öt elem), a létesítmények (öt elem) és a sportprogramok (négy elem).

Statisztikai elemzés

A táblázatokban az adatok százalékos eloszlása látható. A mért mutatók eloszlásának összehasonlítása khi-négyzet próbával történt. A sportolási helyszín preferencia indokok átlagértékeinek az összehasonlítását varianciaelemzés (ANOVA) segítségével végeztük el. A sportolási szolgáltatások részelemeinek megbízhatóságát Cronbach alphával mértük. Az oktatókra vonatkozó elemek alfa koefficiense 0,85 volt, mindegyik elem pozitívan járult hozzá a koefficiens értékéhez. Az infrastruktúrára vonatkozó elemek alfa koefficiense 0,76 volt, mindegyik elem pozitívan járult hozzá a koefficiens értékéhez, míg a sportprogramokra vonatkozó alfa koefficiens 0,48 volt. Az első két szempont esetében (oktatók és infrastruktúra) a részelemekből átlagszámítással egy-egy közös mutatót hoztunk létre, a harmadik szempont (sportprogramok) alacsony megbízhatósági koefficiense miatt kihagytuk a további statisztikai elemzésből. A két képzett mutató átlagértékeinek összehasonlítása nemek szerint, illetve a sportolási helyszín preferencia szerint két-mintás t-próbával végeztük el. Az eredmények feldolgozásához az SPSS statisztikai program 19.0 változatát használtam (SPSS, Chicago, IL).

EREDMÉNYEK

A felmérésben 77 fő a Gazdálkodástudományi és Vidékfejlesztési Kar, míg 39 fő a Mezőgazdaság-, Élelmiszertudományi és Környezetgazdálkodási Kar

nappali tagozatos hallgatója. A válaszadók százalékos aránya hasonló a két karra járó nappali tagozatos hallgatói arányához. 97 egyetemista BSc, 16 pedig MSc szakos hallgató.

A sportolási részvétel eredményeiből (2. táblázat) látható, hogy a hallgatók sportolási aktivitása csökkent ugyan egyetemi tanulmányaik időszakában, de nem jelentősen. Míg korábban 94,1%-uk sportolt rendszeresen, egyetemi éveik alatt (jelenlegi sportolás) ez az arány 76,4%-ra csökkent. A sportolási részvételben leginkább annak szintje és módja változott meg az évek alatt. Az egykor 63,6% versenyszerű sportolók aránya, jelenlegi adatok szerint 6,5%-ra csökkent. Ezen eredmény értékelésében több tényezőt is figyelembe kell venni. Egyrészt, a versenyszerű sportolás ténye önbevallási alapon történt. Így, nem tudunk különbséget tenni a versenyszerű sportolás különböző szintjei között, azaz megkérdőjelezhetővé válik a válaszadók versenyszerű sportolás megítélése. Például, az iskolai csapatban és iskolai bajnokságokon való részvétel vajon mennyire számít versenyszerű sportolásnak? Amennyiben elfogadjuk a versenyszerű sportolást, a válaszokból leginkább az nem derül ki, hogy mennyi ideig üzték a kiválasztott sportot versenyszerűen. A váltás a versenyszerű sportból a szabadidő sportra közvetlenül az egyetemi tanulmányok megkezdése előtt történt meg vagy már régebb óta a válaszadók inkább szabadidő sportolók voltak, miközben sportolói pályafutásuk bizonyos (esetleg rövid) szakaszában voltak versenysportolók is? Az eredményekből azonban, jól látszik az, hogy a váltás a versenyszerű sportról a hobby szintű sportra leginkább a lányokat érintette. Az egykori versenyszerű sportolók közel a fele lány volt, míg a jelenlegi sportolói státuszuk szerint már csak a 12,5%-uk lány, az alacsony elemszámok figyelembevételével ez mindösszesen egy versenyszerű sportoló lányt jelent a megkérdezettek közül. A versenyszerű sportról való lemorzsolódás az életkor előre haladtával egy jól felismerhető, általánosan is elfogadott, a sportvilág köreiben természetesnek tartott folyamat. Ugyanakkor az adatok egy lehetséges tendenciára világítanak rá, azaz, a felsőoktatásba érkező fiatalok, különböző okoknál fogva, csak nehezen tudják összeegyeztetni egyetemi tanulmányaikat versenyszerű sportolásukkal. Mindenesetre, az adatokból kiemelendő az is, hogy a versenyszerű sportolók jelentős aránya szabadidő sportolóként folytatja sportolási aktivitását. Ezen felvetésben igazolódni látszik a szabadidő sportolás lehetőségeinek biztosítása, az egyetemi környezetben is, hiszen a versenyszerű sportolók szabadidő sportolóként kezdik sportolói pályafutásukat, de leginkább azt követően szabadidő sportolóvá válnak.

Sportolási szokások (százalékos megoszlás)

	Sportoltál-e valaha (n=118)(1)			Jelenleg sportolsz-e (n=123)(2)		
	Összesen(3)	Férfi(4)	Nő(5)	Összesen(3)	Férfi(4)	Nő(5)
Versenyszerűen(6)	63,6%	52,0%	48,0%	6,5%	87,5%	12,5%
Hobby szinten(7)	30,5%	38,9%	61,1%	69,9%	45,3%	54,7%
Nem sportoltam (ok)(8)	5,9%	42,9%	57,1%	23,6%	37,9%	62,1%
	$\chi^2=1,7$; nem szignifikáns			$\chi^2=6,30$; $p<0,05$		

Table 2: Participation in physical activity (percentage)

Have you been exercising in the past?(1), Do you currently exercise?(2), Total(3), Males(4), Females(5), On a competitive level(6), On a recreational level(7), I haven't/I don't(8)

Korábbi kutatások kimutatták azt, hogy az egyik legfontosabb szempont a hobby szintű, rendszeres testmozgásra annak minél könnyebb elérhetősége. Utóbbi megállapítás nem igazolódik egyértelműen a jelen kutatás eredményeiből. A megkérdezettek közül kevesebben mozognak az egyetemi campus területén belül, mint a campuson kívül (3. táblázat). Ez a versenyszerű sportolás esetében látványosan jelenik meg, mindösszesen egy fiú választja a campuson kínált lehetőségeket a versenyszerű sportolásához. A campus területén versenyszerű sportolásra kézilabda, labdarúgás, futsal sportágakban van sportolási lehetőség, szabadidősportra pedig, aerobik, kosárlabda, asztalitenisz, tollaslabda, futsal, labdarúgás, floorball, testépítés sportágakban. A hobby szintű sportolás esetében a megkér-

dezettek közel két harmada választja a campuson kívüli lehetőségeket sportolásuk elvégzéséhez. Nemi bontásban a nők nagyobb arányban sportolnak campuson kívül, mint azon belül, míg a fiúk jobban preferálják a campuson belüli sportolási lehetőségeket.

A versenysport lehetőségeket figyelembe véve természetesen ez az eredmény, mivel az egyetemi sportklub (DEAC) csapatai, melyek a campus létesítményeit veszik igénybe mindennapi edzés programjuk megvalósításához, egy kivétellel, mind férfi csapatok. Egyedül a női futsal csapat kap lehetőséget a campuson edzeni. Úgy tűnik viszont, hogy a szabadidő sportolási lehetőségek a campuson belül nem képesek ide vonzani a hallgatók többségét, ezen eredmény a lányok esetében kifejezettebb.

Sportolási tevékenység helyszíne (százalékos megoszlás)

	Egyetemi campus területén (n=32; 36,8%)(1)			Campus területén kívül (n=55; 63,2%)(2)		
	Összesen(3)	Férfi(4)	Nő(5)	Összesen(3)	Férfi(4)	Nő(5)
Versenyszerűen (n=7)(6)	14,3%	100,0%	0,0%	85,7%	83,3%	16,7%
Hobby szinten (n=75)(7)	38,7%	55,2%	44,8%	61,3%	39,1%	60,9%

Table 3: Installation preference of sporting activity (percentage)

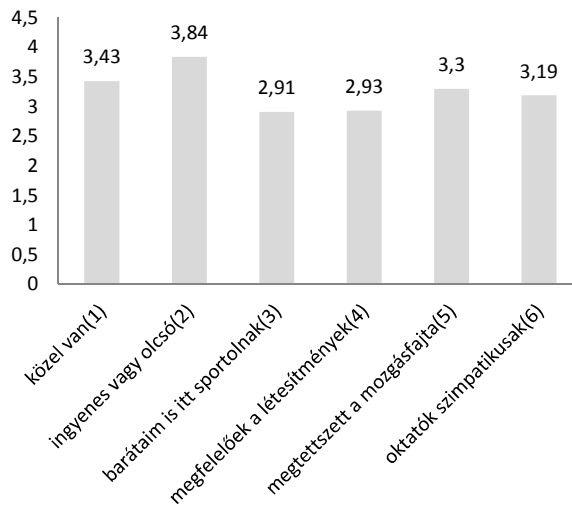
Within the university campus(1), Outside of the university campus(2), Total(3), Males(4), Females(5), On a competitive level(6), On a recreational level(7)

Tovább elemezve a kapott eredményeket, a campuson belüli illetve azon kívüli sportolási preferencia indokaira is kerestünk választ (1. ábra). A megadott indokokat a hallgatók egy négyfokú Likert skálán értékelték (1=nem értek egyet, 4=teljesen egyetértek). A varianciaelemzés (ANOVA) eredményei alapján, a campuson belüli sportolás legfontosabb indoka az volt, hogy ingyenes vagy elég olcsó legyen, míg a második legnépszerűbb ok a közelség volt (1. ábra). A két legmagasabb átlagértéket kapott indok és a két legalacsonyabb átlagértéket kapott indok között szignifikáns különbség volt ($F_{(5,257)}=8,83$; $p<0,05$). Úgy tűnik, az anyagi ráfordítás mértéke meghatározó a hallgatók campuson belüli sportolás preferenciájában, ezt felismerve kell tudni alkalmazkodnia az intézményben biztosított sportolási lehetőségeknek is. A közelség szerepe a sportolási szokás kialakításában Szabó (2010) kutatásaival is megegyezik. A válaszokból kiderül az is, hogy a hallgatók a megfelelő létesítmény indokával tudtak a legkevésbé azonosulni.

A campus területén kívüli sportolás indokai tekintetében összesen 55 fő hallgató véleménye adta a statisztikai számítás alapját (2. ábra). A négy megadott indok között nem voltak szignifikáns különbségek ($F_{(3,271)}=2,22$; nem szignifikáns). A legmagasabb átlagértéket a barátokkal való együttlét indok mutatta, amely szekunder kutatásomban is előtérbe került a különböző tanulmányokban (Szabó, 2006; Neulinger, 2007). Neulinger (2007) az egyetemistákkal végzett esszé és mélyinterjúk eredményei alapján megerősíti Szabó (2006) megállapítását, miszerint a barátok fizikai aktivitása nagymértékben befolyásolja az egyén sporthoz való viszonyát, képes hullámszerű viselkedési mintákat létrehozni. Az edzőhöz való ragaszkodás mutatta a legalacsonyabb átlagértéket, ennek okai között lehet az is, hogy a mai fiatalok önállóan, külső felügyelet és segítség nélkül sportolnak és szeretnek sportolni szabadidejükben. A külső szolgáltatók színvonalasabb sportolási lehetőségei, bár átlagértékük inkább az „egyetértek” felé húzódik, mégsem jelenik meg szignifikánsan

meghatározó indokként. Azonban, meg kell jegyezni azt, hogy többek között az elemszámok miatt is, ezen kérdés feltárásához további vizsgálatok szükségesek.

1. ábra: Campuson belüli sportolás indokai

Megjegyzés: *szignifikáns különbség a harmadik és negyedik indokhoz képest.

Figure 1: Reasons of exercising within the university campus

Because it is close(1), Because it is free or quite cheap(2), Because my friends exercise here(3), Because infrastructure is appropriate(4), Because I like the offered exercise modality(5), Because I like the teaching staff(6), Note: *significant difference in comparison with the third and fourth arguments

2. ábra: Campus területén kívüli sportolás indokai

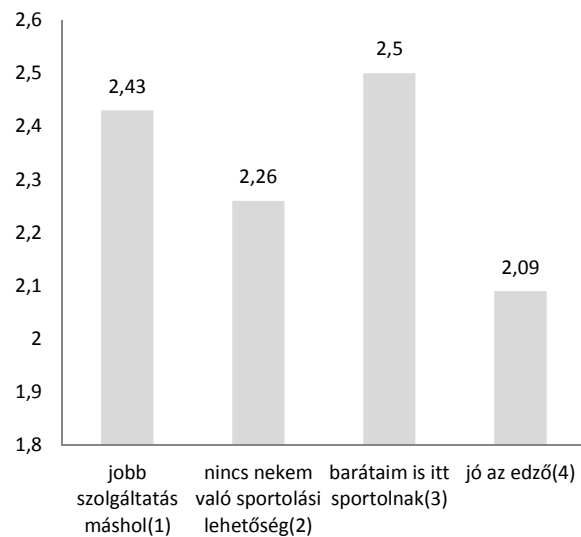

Figure 2: Reasons of exercising outside of the university campus
I receive better service elsewhere(1), There is no sporting facility near to my residence(2), My friends also exercise there(3), I follow my instructor(4)

A 3. ábra összefoglalja a sportolás abbahagyásának indokait. A különböző egyetemeken végzett kutatásokhoz (Szabó, 2006; Neulinger, 2007) hasonlóan a DE ATK hallgatóinak is egybehangzóan az időhiány volt a legelső ok az inaktív életre. A második okként megjelölt lustaság némi önkritikát mutat, a hallgatók nem há-

rítják át külső környezeti tényezőkre a mozgásszegény életmód okát. Az egyetemi elfoglaltság, az órarend meghatározó a sportolói szokások szempontjából. A campuson elérhető szabadidősport lehetőségek egybe esnek a hallgatók gyakorlataival és előadásaival. Örövendetes, hogy csak legutolsó okként szerepel, hogy nem látja hasznát a rendszeres testmozgásnak. Mivel, a média is folyamatosan a fizikai aktivitás jótékony hatásait kommunikálja, a hallgatók egészségtudata magas, ennek ellenére szabadidejükben könnyebben választanak más, a sportolásról eltérő, szabadidős tevékenységet. A Szabó (2013) által végzett felmérésben a budapesti egyetemisták egyik leggyakoribb válaszként a barátok hiányát jelölték fizikai inaktivitásuk magyarázatára, ezen eredmény nem igazolódott a Debreceni Egyetem ATK hallgatói között, utóbbi ok alacsony átlagértékkel mutatott (1,63).

Jelen vizsgálat a szabadidő sportolási szolgáltatások értékelésére is kiterjedt (4. táblázat). A sportszolgáltatások a szolgáltató ipar része, működésük és fenntarthatóságuk a piaci szabályozások mentén alakul. Tekintettel arra, hogy az egyetemi szabadidősport szolgáltatások a versenypiaci környezetben kapnak helyet, sok esetben az egyetemeknek külső sportszolgáltatókkal kell versenyezniük a fiatal generációk bizalmának elnyerésében. Minőségi vizsgálatukhoz a sportcentrumok esetében alkalmazott QSport-14 mérési skálát használtuk (Yildiz és Kara, 2012). Utóbbi skála három szempont szerint osztja fel a sportszolgáltatásokat, nevezetesen az oktatók, az infrastrukturális létesítmények és eszközök és végül a felkinált sportprogramok szerint. A külső sportszolgáltatók és az egyetemi sportszolgáltatások természetéből fakadó különbségek és sajátosságok miatt a mérési skálát az egyetemi környezetre adaptáltuk. A továbbiakban az első két szempont elemzésével foglalkozunk, a sportprogramok statisztikai elemzését az alacsony megbízhatósági értékük miatt kihagytuk. A két létrehozott mutató átlagértékük összehasonlításából azt látjuk, hogy az oktatók tekintetében a hallgatóknak általánosan pozitív véleményük van, az infrastruktúra tekintetében pedig már inkább az elégedetlen felé húzódik átlagértékük. Összehasonlítottuk ezen két mutató átlagértékeit nemek, valamint a sportolási helyszín preferenciája szerint. Utóbbi szempontnál nem volt különbség a két csoport között (oktatók: $t=-0,87$; $p>0,05$, illetve infrastruktúra: $t=-0,23$; $p>0,05$). A nemek között viszont, volt különbség az oktatók értékelésében (oktatók: $t=-3,33$; $p<0,05$, illetve infrastruktúra: $t=-0,64$; $p>0,05$). A lányok nagyobb arányú elégedetlensége a fiúkhöz képest az oktatók értékelésében visszakanyarodni látszik azon sportolási szokások eredményére, miszerint a lányok hobby szintű sportolásukhoz inkább a campus területén kívüli helyszíneket keresik. Bár, jelen eredményekből nem következtethető, felvetődik az a kérdés, hogy mennyire tud a jelenlegi egyetemi környezet elégséges és vonzó szabadidő sportolási lehetőségeket biztosítani a lányok számára. Talán, a fiúk önszerveződő és könnyebben megvalósítható sportolási szükségleteiket a létező egyetemi lehetőségek nagymértékben tudják fedezni, a lányok esetében úgy tűnik, ennél több és nagyobb mértékű beavatkozásokra van szükség.

3. ábra: A sportolás abbahagyásának okai

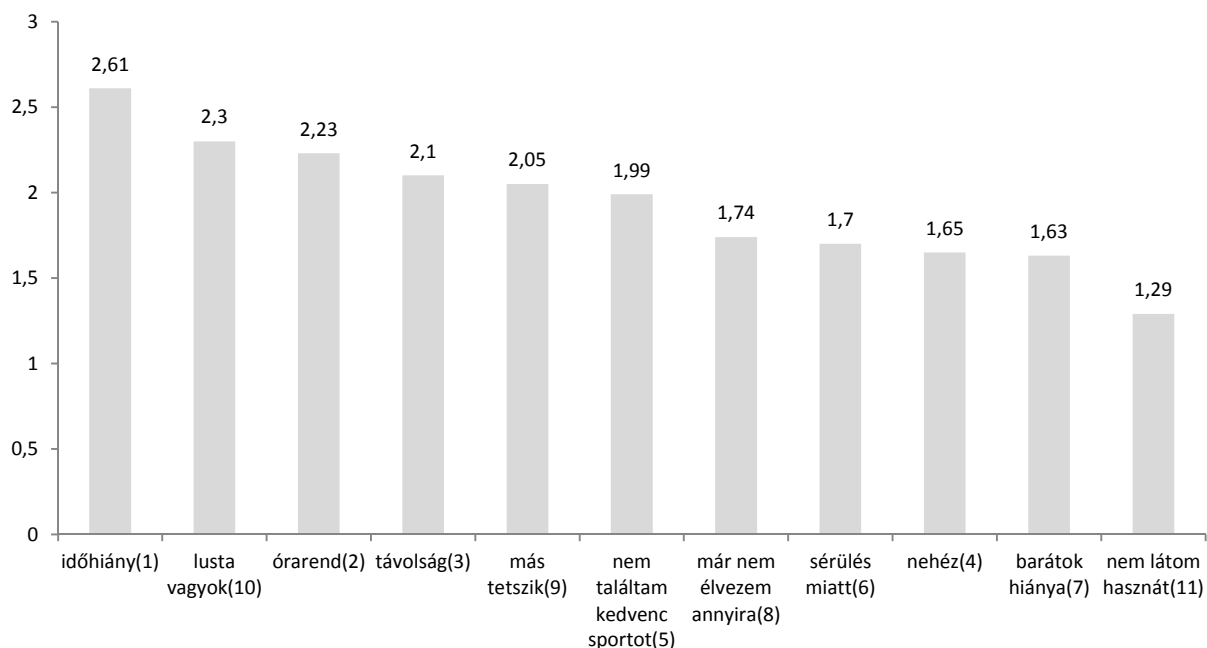

Figure 3: Reasons of abandoning sporting activity

Lack of time(1), I am lazy(2), The timetable doesn't fit(3), Because of the distance(4), I prefer another activity(5), I didn't find a favorite exercise type(6), I don't enjoy it anymore(7), Because of injury(8), It was hard and tiring(9), Because of lack of company(10), I don't find it useful(11)

4. táblázat

Az egyetemi szabadidősport szolgáltatások értékelése [átlag (s.d.)]

	Összesen(1)	Fiúk(2)	Lányok(3)	Campuson belüli sportolók(4)	Campuson kívüli sportolók(5)
Oktatók(6)	1,84 (0,49)	1,68 (0,48)	1,98 (0,47)*	1,77 (0,54)	1,87 (0,49)
Infrastruktúra(7)	2,22 (0,50)	2,17 (0,53)	2,27 (0,48)	2,18 (0,40)	2,20 (0,53)

Megjegyzés: *szignifikáns különbség a fiúkhöz képest

Table 4: Evaluation of the university recreational sport services [mean (sd)]

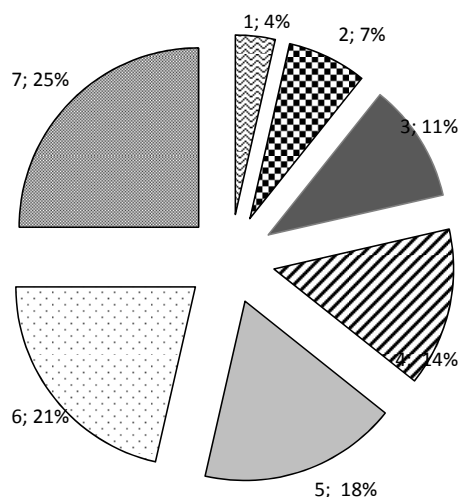
Total(1), Males(2), Females(3), Within the university campus(4), Outside of the university campus(5), Teaching staff(6), Infrastructure(7),

Note: *significant difference in comparison with the male students

A 4. ábra a hallgatók elégedettségét mutatja fizikai állapotuk megítélésében. Az értékelés egy hétfokú Likert-skálán történt (1=nem vagyok elégedett, 7= nagyon elégedett vagyok).

Legnagyobb arányban (34,1%) a hallgatók közepes mértékben (4) vannak megelégedve fizikai állapotukkal. Az elégedettség kialakulásában nemi bontásban nem voltak jelentős különbségek a férfiak és a nők között (férfi: $4,21 \pm 1,38$ ill. nők: $4,25 \pm 1,07$; $t = -0,21$, $p > 0,05$). A sportolási aktivitási szint bontásában érdekesen a hobbi-szintű sportolók voltak elégedettebbek, bár különbségük a versenyszerű sportolókhöz képest nem volt szignifikáns. Statisztikailag a szignifikancia szint felső határát érintve a nem sportolók mutattak alacsonyabb átlagértékeket (versenyszerű sportolók: $4,25 \pm 1,48$; hobbi-sportolók: $4,39 \pm 1,10$; nem sportolók: $3,75 \pm 1,37$; $F = 3,04$; $p = 0,051$). Szignifikáns különbség volt a sportolási helyszín preferenciájában, a campuson kívüli sportolók elégedettebbek fizikai állapotukkal, mint a campuson belüli sportolók (campuson belüli: $4,03 \pm 1,09$, illetve campuson kívüli: $4,60 \pm 0,95$; $t = -2,54$, $p < 0,05$).

4. ábra: A hallgató elégedettsége fizikai állapotukkal

Megjegyzés: 1=nem vagyok elégedett, 7= nagyon elégedett vagyok.

Figure 4: Students' satisfaction with their physical condition

Note: 1=not satisfied, 7=very satisfied

Ennek okait a jelenlegi eredményekből nem tudjuk meghatározni, feltételezzük azonban, a campus területén kívüli sportolók esetében egy eltérő motivációt és elhivatottságot, mely nagyobb fizikai aktivitásra készíti ezen hallgatói csoportot, mely végül magasabb arányú elégedettséget eredményez a fizikai állapot megítélésében.

KÖVETKEZTETÉSEK

Jelen kutatás a hallgatók sportolási szokásai, azok helyszín preferenciája és ezen háttérben húzódó tényezők területén próbált adatokat gyűjteni, annak érdekében, hogy közelebb kerüljünk a hallgatói szabadidős sportolási igények és trendek megértéséhez. Középtávú célunk, olyan szabadidős sportolási környezetet megteremteni, amiben a hallgatók között többen és többször lesznek fizikailag aktívak. A sportolási szokások eredményei két fő tendenciát mutatnak. Egyrészt, a hallgatók versenyszerű sportolása egyetemi éveikre jelentősen csökken, másrészt viszont, szabadidős spor-

tolási tevékenységük figyelemre méltó. A versenyszerű sportolók nagy százaléka szabadidős sportolóvá válik egyetemi éve alatt. Elgondolkodtató eredmény azonban az, hogy a hallgatók közül többen keresik meg a campuson kívüli sportolási lehetőségeket, mint a campuson belül. Bár fontosnak bizonyult a sportolási tevékenység finansziális és földrajzi szempontból való könnyű elérhetősége, ez mégsem volt elegendő indok ahhoz, hogy ide vonzza a hallgatók többségét. A sportolás abbahagyásának indokai közül, korábbi kutatásoknak megegyezően, az időhiány jelentette a hallgatóknak a legfontosabb tényezőt. A sportolási szolgáltatásoknál, a hallgatók elégedettnek tűnnek az oktatók esetében, kevésbé azok az infrastruktúra esetében. Figyelemre méltó eredmény a lányok nagyobb arányú elégedetlensége az oktatókra vonatkozóan, mely további gondolatokat vet fel. Elképzelhető az, hogy a lányok az egyetemi campuson megjelenő szabadidős sportolásuk fejlesztéséhez, nagyobb mértékű beavatkozások szükségessé válnak, mint a fiúk esetében.

IRODALOM

- Ádám Sz.–Domokos T.–Gazsó T.–Kitta G.–Makay Zs.–Nagy Á.–Nyüsti Sz.–Oross D.–Perényi Sz.–Ross G.–Ruff T.–Susánszky É.–Székely A.–Székely L. (2013): Magyar Ifjúság 2012 Tanulmánykötet. 2013 Kutatópont. Budapest. 229–250.
- Bács Z. (2011): A magyar sport működési szerkezetének lehetséges szegmense: a felsőoktatási sportszervezetek. Magyar Sporttudományi Szemle. 12. 47: 21–24.
- Bauer B.–Bazsalya B.–Berényi E.–Marián B.–Máder M.–Molnár Zs.–Perényi Sz.–Pillók P.–Rosta G.–Ságvári B.–Szabó A.–Szabó Á. (2009): Ifjúság 2008 Gyorsjelentés. Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet. Budapest.
- Bauer B.–Szabó A. (2005): Ifjúság 2004 Gyorsjelentés. Mobilitas. Budapest.
- Bourdieu, P. (1991): Sport and Social Class. [In: Munkerji, C.–Schudson, M. Rethinking Popular Culture. Cortemporary Perspectives in Cultural Studies.] University of California Press. Berkeley–Los Angeles–London. 357–397.
- Fehér Könyv a Sportról (2007): Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala. http://www.sporttudomany.hu/kiadvanyok/pdf/MSTT_200934.pdf
- Jeges S.–Tahin T.–Csanaky A. (1996): Az egészségállapot változása pécsi követéses vizsgálat alapján. Egészségügyi Gazdasági Szemle. 34. 5: 389–404.
- Kopp M.–Kovács M. (2006): A magyar népesség életminősége az ezredfordulón. Tér és Társadalom. 20. 3: 127–130.
- Kovács K. (2011): Egyetemisták szabadidős tevékenysége és mentális státusa. Iskolakultúra. 10–11: 147–162. epa.oszk.hu/00000/00011/.../iskolakultura_2011_10-11_147-162.pdf
- MSTT (2013): Mozgás = Egészségprogram Magyar Sporttudományi Társaság egészség gyógyszer szakbizottságának felmérése 2013.
- National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion (NCCDPHP) (2011): Obesity – Healing the Epidemic by Making Health Easier. Atlanta: National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion.
- Neulinger Á. (2007): Folyamatos megerősítést igénylő tanult fogyasztás – A társas környezet és a sportfogyasztás viszonya. Doktori PhD értekezés. Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola. Budapest.
- Neulinger Á. (2009): A szabadidősport iránti érdeklődés Magyarországon 3. – Társas kapcsolatok és interakciók a sportban. Magyar Sporttudományi Szemle. 10. 39–40: 29–33.
- OECD (2005): Health at a Glance – OECD Indicators 2005. Luxemburg. OECD
- Perényi Sz. (2011): Sportolási szokások – Sportolási esélyek és változástrendek. Arctalan(?) Nemzedék, Ifjúság 2000–2010. Nemzeti Család-és Szociálpolitikai Intézet. Budapest. 1. 2: 159–185.
- Pfau Ch. (2013): Szabadidősport és sportinfrastruktúra összehasonlító elemzése a kutató egyetemeken. Taylor konferencia. Szeged. SPORT XXI. Nemzeti Sportstratégia 2007–2020 (2007. február): [http://www.otm.gov.hu/web/jog_terv.nsf/cf996a065acc6ad3e125713e0042ca8e/1A40ED0E3ED5C0A1C125728800566CCC/\\$FILE/sportstrategia.pdf?OpenElement](http://www.otm.gov.hu/web/jog_terv.nsf/cf996a065acc6ad3e125713e0042ca8e/1A40ED0E3ED5C0A1C125728800566CCC/$FILE/sportstrategia.pdf?OpenElement) (2007. 09. 01.)
- Szabó Á. (2013): Mi történt 2004 és 2010 között a budapesti egyetemisták szabadidősport-fogyasztásában? 154. sz. Műhelytanulmány. Budapesti Corvinus Egyetem. Budapest.
- Szabó Á. (2006): Egyetemisták szabadidősport-(szolgáltatás) fogyasztása. 76. sz. Műhelytanulmány. Budapest Corvinus Egyetem. Budapest.
- Szonda Ipsos Kutató Intézet (2003): Előzetes adatok. A sportolási szokások Magyarországon 2003 című vizsgálatokból. 2003 június.
- Szonda Ipsos Kutató Intézet (2011): Előzetes adatok. Szabadidős tevékenységek.
- Yildiz, S.M.–Kara, A. (2012): A re-examination and extension of measuring perceived service quality in Physical Activity and Sport Centres (PSC): SSport-14 scale. International Journal of Sports Marketing & Sponsorship. 13. 3: 189–208.